

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

แนวทางการจัดการการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง

จังหวัดอุบลราชธานี

Guidelines for the Chili Production Management by GAP Method for Farmers Group in HuaReau Sub-District, Mueang District, Ubon Ratchathani Province

ศุดาทิพย์ รันคำภา (Sudatip Runkampa)*

ตั้งจา บรรจงศิริ (Sujja Bunjongsi)** กฤษณา รุ่งโรจน์วนิชย์ (Krisana Rungrojwanich)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ในตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 2) การจัดการการผลิตพริกของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ในตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 3) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการผลิตพริกของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ในตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP บ้านหนองจิก ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด จำนวน 30 ราย โดยการสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรผู้ผลิตพริกมากกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 49.56 ปี จบประถมศึกษาตอนปลายมากที่สุด สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ประสบการณ์ผลิตพริกเฉลี่ย 12.5 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สิ่งจูงใจปลูกพริกคือรายได้แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.24 คน แรงงานจ้างเฉลี่ย 2.80 คน พื้นที่การเกษตรของตนเองเฉลี่ย 10.40 ไร่ พื้นที่เช่าการเกษตรเฉลี่ย 6.50 ไร่ พื้นที่ปลูกพริกเฉลี่ย 1.73 ไร่ ต้นทุนปลูกพริกเฉลี่ย 8,750 บาท/ไร่ รายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 105,460 บาท ส่วนใหญ่การปลูกพริกใช้เงินทุนของตัวเอง 2) การจัดการในกระบวนการผลิตพบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช ในระดับมากถึงมากที่สุดในด้านแหล่งปลูก พื้นที่ปลูก พันธุ์พริกที่ใช้ การปลูกพริก การดูแลรักษา สุขลักษณะหรือความสะอาด การควบคุมศัตรูพริก การเก็บผลผลิตและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว 3) ปัญหาในการผลิตพริก พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านสภาพพื้นที่ปลูก ด้านโรคและแมลงศัตรูพืช ด้านต้นทุนการผลิต ด้านเงินทุน ด้านราคา และด้านความรู้เทคโนโลยีการผลิต 4) แนวทางการพัฒนาการผลิตพริก ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ด้านการผลิตและการตลาดพริก 2) การฟื้นฟูสภาพดิน 3) การเพิ่มปริมาณผลผลิต 4) การลดต้นทุนการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ปลอดภัย

คำสำคัญ พริก การผลิตพริก การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการจัดการการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช gdfpest@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช moo08183627@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช krisana.run@stou.ac.th

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study 1) economic and social conditions of chili farmers using GAP method in HuaReau Sub-District, Mueang District, Ubon Ratchathani Province. 2) Chili production management of chili farmers using GAP method in HuaReau Sub-District, Mueang District, Ubon Ratchathani Province. 3) Problems and guidelines to improve the chili production by chili farmers using GAP method in HuaReau Sub-District, Mueang District, Ubon Ratchathani Province.

Population studied was farmers group who produce chili using GAP in Ban NongJik, HuaReau Sub-District, Mueang District, Ubon Ratchathani Province. The sample size was 30 people. Information collected by interviews. Contents of qualitative data were analyzed, and quantitative data were calculated for frequency, percentage, average, maximum, minimum, standard deviation and ranking.

Results showed that 1) more than half of chili farmers are female with an average age of 49.56 years. Highest education of famers was elementary school. Average number of family members was 4.03 people. Most support themselves by growing rice. The average chili production experience was 12.5 years. Most were members of the Bank for Agriculture and Agricultural Co-Operatives. Motivation for growing chili was income. The average number of household labor was 2.24 people, with additional average hired labor of 2.80 people. Farmers own an average of 10.40 rai (1.66 ha) of agricultural field, and rent an average of 6.50 rai (1.04 ha). The average area used for growing chili was 1.73 rai, and the cost for growing chili was 8,750 baht/rai. The average income from farming was 105,460 baht. Most used personal funds to grow chili. 2) Considering production management, farmers have good agricultural operation in levels of good to very good in the following areas: location, growing area, variety used, planting cultural practice, hygienic practice or cleanliness, pest control, harvesting and post harvest practices. 3) Most chili production problems were growing area conditions, disease and insect pest, cost, source of finance, price and technological knowledge pertaining to production. 4) Guidelines for production improvement were 1) improve chili production and market knowledge 2) rehabilitate soil conditions 3) increase yield and 4) reduce cost of production with safe technologies.

Keywords: Chili, Chili production, Good agricultural practices

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

พริก นับว่าเป็นพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจพืชหนึ่งของประเทศ คาดว่าพื้นที่ปลูกพริกของเกษตรกรไทย ในปี 2553 มีรวมทั้งสิ้น 413,839 ไร่ ผลผลิตรวม 520,412 ตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2554) ตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศได้แก่ ไต้หวัน มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ซาอุดีอาระเบีย อิשראל แคนาดา และสหรัฐอเมริกา พันธุ์พริกที่เกษตรกรนิยมปลูก ได้แก่ พริกขี้หนูใหญ่พันธุ์ต่างๆ เช่น พันธุ์จินดา ห้วยสีทน หัวเรือ และยอดสน รองลงมาได้แก่ พริกชี้ฟ้า และพริกขี้หนูสวน (กมล เลิศรัตน์, 2550)

จากข้อมูลการสำรวจ พบว่า โดยเฉลี่ยคนไทยบริโภคพริกคนละ 5 กรัม/วัน หรือ 109,500,000 กิโลกรัม/ปี พื้นที่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ “พริกขี้หนูหัวเรือ” มีการขยายพื้นที่ปลูกกันมากที่สุดโดยเฉพาะในเขตจังหวัดอุบลราชธานี แต่ที่ผ่านมากเกษตรกรที่ปลูกพริกสายพันธุ์นี้ พบปัญหาเรื่องผลผลิตต่อไร่ต่ำลงเรื่อยๆ เนื่องจากมีการเก็บเมล็ดพันธุ์เองและไม่มีการคัดเลือกสายพันธุ์

จังหวัดอุบลราชธานี เป็นแหล่งปลูกพริกที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย มีพื้นที่ปลูกประมาณ 14,257 ไร่ มีรายงานของสำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อปี 2550 ได้ผลผลิตรวม 27,574 ตัน คิดเป็นมูลค่า 480 ล้านบาท/ปี แหล่งปลูกพริกในจังหวัดอุบลราชธานี คือที่อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอเมือง และอำเภอโขงเจียม ปัญหาที่ทำให้ผลผลิตพริกตกลงได้แก่ ไล่เดือนฝอย รากปม โรคเหี่ยวที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย โรคใบหงิกที่เกิดจากเชื้อไวรัส โรคแอนแทรกโนสแมลงวันเจาะผลพริก เพลี้ยไฟ ไรขาว และต้นกล้าเหี่ยวยุบ โรคและแมลงศัตรูมาก ทำให้เกษตรกรมีการใช้สารเคมีมาก

เกษตรกรผู้ผลิตพริกมีปัญหาการผลิตพริก ได้แก่ ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม เช่น ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ เช่น เมล็ดพันธุ์มีราคาแวง คุณภาพต่ำ ความงอกต่ำ การกลายพันธุ์ปัญหาการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น วิทยาการก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปยังไม่ถูกต้องและเหมาะสม และต้นทุนการผลิตที่สูง

การปลูกพริกเพื่อการค้า โดยทั่วไปมีปัญหาเรื่องต้นทุนสูง การใช้สารเคมีมาก พริกที่เกษตรกรขายได้มีราคาตกต่ำ มีปัญหาเรื่องโรคและแมลง โดยเฉพาะโรคกุ้งแห้งและหนอนเจาะผลพริกที่เกิดขึ้นตลอด ด้วยเหตุนี้ กรมวิชาการเกษตรจึงได้จัดทำคำแนะนำในการผลิตพริกตามแนวทางของ GAP มาใช้เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว (วีระ ภาณุทัต, 2553)

อย่างไรก็ตาม การนำแนวทางการผลิตตามระบบ GAP มาใช้ มีข้อจำกัดหรือประเด็นที่เกษตรกรยังไม่เข้าใจในการนำไปปฏิบัติได้ และต้องทำให้เกษตรกรเกิดการยอมรับและเชื่อมั่นในระบบการผลิต โดยอาศัยหลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชตามแนวทาง GAP (Good Agricultural Practice) เพื่อให้ผลผลิตที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ได้ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุนและกระบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกรและผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตรและไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้วิจัยมุ่งที่จะทำการศึกษาและให้ความสำคัญกับการนำระบบการผลิตที่คำนึงถึงความปลอดภัยและผลผลิตได้มาตรฐาน โดยเฉพาะมาตรฐานในการตรวจรับรองตามระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มาส่งเสริมให้เกิดความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพื่อรักษาตลาดเดิมและเพิ่มตลาดใหม่ โดยได้คัดเลือกพื้นที่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ทำการศึกษาในกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกพริกแบบ GAP ของตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อพัฒนาระบบการผลิตที่เหมาะสมและต่อ ยอดศักยภาพของพริกให้พัฒนาเป็นพืชอินทรีย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ในตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริก ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ของตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วย คำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ตอนที่ 2 การจัดการในกระบวนการผลิตของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ตอนที่ 3 ปัญหาในการผลิตพริกแบบ GAP ตอนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาการผลิตพริกมีการจัดประชุมชี้แจงแก่เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่ม GAP พร้อมกับสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน นำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับส่วน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 49.56 ปี ส่วนใหญ่ระดับการศึกษาจบประถมศึกษาตอนปลาย (ป.6, ป.7) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.03 คน ส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา มีประสบการณ์ในการผลิตพริกเฉลี่ย 12.5 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สิ่งจูงใจและตัดสินใจผลิตพริกเพราะมีรายได้ดี มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.24 คน จ้างแรงงานผลิตพริกเฉลี่ย 2.80 คน มีพื้นที่ทำ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การเกษตรของตนเองเฉลี่ย 10.40 ไร่ มีพื้นที่ผลิตพริกเฉลี่ย 1.73 ไร่ ใช้ต้นทุนในการปลูกพริกเฉลี่ย 8,750 บาท/ไร่ รายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 125,460 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 17,800 บาท มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 115,750 บาท และส่วนใหญ่ใช้เงินทุนของตัวเองในการผลิตพริก เกษตรกรทุกรายใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพริก และเข้าร่วมโครงการ GAP พริก การปฏิบัติของเกษตรกรก่อนใช้สารเคมี เกษตรกรมีการอ่านฉลากก่อนการใช้ เกษตรกรไม่เคยแพ้สารเคมี การปฏิบัติตนเมื่อมีอาการแพ้สารเคมี เกษตรกรทุกรายไปหาหมอที่โรงพยาบาลหรือคลินิก การตรวจหาสารพิษในร่างกายไม่เคยตรวจหาสารพิษในร่างกาย เกษตรกรที่เคยตรวจแต่ไม่พบสารพิษ การเก็บพริกหลังจากการพ่นสารเคมีเฉลี่ย 8.23 วัน เกษตรกรทราบว่า การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพริกไม่ใช่วิธีการที่ดีที่สุด เกษตรกรทุกรายรับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพริก และวิธีการป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใช้น้ำหมักชีวภาพควบคุมแมลง การได้รับความรู้/คำแนะนำในการปลูกพริก จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรปลูกพริกในพื้นที่นาหลังการเกี่ยวข้าวพันธุ์พริกที่นิยมปลูก คือ พันธุ์ซุเปอร์ฮอท แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์ซื้อจากร้านค้า

ตอนที่ 2 การจัดการในกระบวนการผลิตของเกษตรกร

เกษตรกรมีระดับในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการการผลิตพริกตามระเบียบปฏิบัติ GAP (Good Agricultural Practice) ระบบการผลิตพริก ระดับเกษตรกร ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยจัดเรียงลำดับความสำคัญของการปฏิบัติ คือ ปฏิบัติได้มากที่สุด ปฏิบัติได้มาก ปฏิบัติได้ปานกลาง ปฏิบัติได้น้อย และปฏิบัติได้น้อยที่สุด จำนวน 9 ประเด็น ดังนี้ เกษตรกรปฏิบัติได้มากที่สุด ในประเด็นแหล่งปลูก/พื้นที่ปลูกพริก พันธุ์พริกที่ใช้ การควบคุมศัตรูพริก เกษตรกรปฏิบัติได้มาก ในประเด็นการปลูก การดูแลรักษาพริกที่ปลูก สุขลักษณะหรือความสะอาด การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการบันทึกข้อมูล ส่วนประเด็นวิชาการหลังการเก็บเกี่ยวเกษตรกรปฏิบัติได้น้อย

ตอนที่ 3 ปัญหาในการผลิตพริกของเกษตรกร

จากผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาในการผลิตพริกของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละและการจัดลำดับความสำคัญโดยเรียงลำดับจากมีปัญหามากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

1. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านโรคและแมลงศัตรูพืชระบาด เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$)
2. เงินทุน พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากด้านเงินทุน เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.23$)
3. ราคา พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านราคาผลผลิตตกต่ำและพ่อค้าคนกลางกดราคาเฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.90$)
4. สภาพพื้นที่ปลูกไม่เหมาะสม พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านสภาพพื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม ดินขาดความสมบูรณ์ เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.87$)
5. ขาดเทคโนโลยีและความรู้การผลิต พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านการขาดเทคโนโลยีและความรู้การผลิต เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.57$)

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

6.ต้นทุนการผลิตสูง พบว่าเกษตรกรมีปัญหาต้นทุนการผลิตสูงเฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.51$)

7.ด้านเมล็ดพันธุ์ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านเมล็ดพันธุ์ราคาแพง คุณภาพไม่ดี ความงอกต่ำ มีการกลายพันธุ์ เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.43$)

8.การเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในเรื่องขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยวพริก เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.43$)

9.คุณภาพผลผลิต พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านคุณภาพผลผลิต เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.00$)

10.แหล่งน้ำ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านแหล่งน้ำ เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.47$)

11.ภัยธรรมชาติ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เฉลี่ยในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.00$)

ตอนที่ 4 แนวทางในการพัฒนาการผลิตพริกของเกษตรกร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีแนวทางการพัฒนาการผลิตพริกแบบ GAP ดังนี้

1.แหล่งปลูก

พื้นที่ควรอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และสะดวกต่อการนำมาใช้ ไม่เป็นแหล่งน้ำท่วมขัง ห่างไกลจากมลพิษ การคมนาคมสะดวก สามารถนำผลผลิตออกสู่ตลาดได้รวดเร็ว

2.การเตรียมดิน

พริกสามารถปลูกในดินได้แทบทุกชนิดที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการระบายน้ำและอากาศดี เกษตรกรควรเตรียมแปลงปลูก โดยการเก็บตัวอย่างดินก่อน เพื่อวิเคราะห์หาความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ความต้องการปุ๋ย ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ปริมาณไนโตรเจน ปริมาณฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ ปริมาณโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ การใช้ปุ๋ยพืชสด เพื่อเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดินการปรับปรุงดินหลังเก็บเกี่ยวผลผลิตหลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จ ควรปลูกปอเทืองหรือพืชตระกูลถั่วเพื่อปรับปรุงดิน และตัดวงจรของแมลงศัตรูพริก และหลังเก็บเกี่ยวข้าวแล้วใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ ที่ทำเองฉีดพ่น จากนั้นจะทำการไถกลบตอซังข้าว ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักชีวภาพ เพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน ทำให้ดินอุดมสมบูรณ์

3.เมล็ดพันธุ์

เกษตรกรควรเลือกพันธุ์ที่ตรงกับความต้องการของตลาด ให้ผลผลิตสูง เจริญเติบโตดี เลือกเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ที่มีคุณภาพ เปอร์เซ็นต์การงอกสูง ตรงตามมาตรฐานเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์ จากแหล่งที่เชื่อถือได้หรือหากเกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้เอง ควรคัดเลือกจากต้นที่ปลอดการทำลายของโรคแมลง เพื่อป้องกันศัตรูพืชที่ติดมากับเมล็ด

4.ด้านเทคโนโลยีและความรู้

เกษตรกรควรศึกษาหาความรู้เรื่องการผลิตพริกและสนใจเทคโนโลยีใหม่ๆ มาปรับใช้ในการผลิต

5.การดูแลรักษา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรมีการดูแลรักษาพริกที่ถูกต้องและเหมาะสม สำหรับการใส่ปุ๋ย การใช้ปุ๋ยหมักน้ำหมักชีวภาพและน้ำหมักสมุนไพรปุ๋ยน้ำหมักต้องให้อย่างสม่ำเสมอ ในการกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรลดการใช้สารเคมีและมาใช้เชื้อชีววินทรีย์ เช่น เชื้อ BT (บาซิลลัส ทรูรินเอนซิส) เชื้อไตรโคเดอร์มาฟน และใช้เครื่องมือดักแมลงหรือเหยื่อล่อแมลง เป็นการใช้หลายวิธีผสมผสานกัน

6.คุณภาพผลผลิต

เกษตรกรมีการจัดการการผลิตพริกที่มีคุณภาพและปลอดภัย มีความตั้งใจจริง และเจ้าหน้าที่ต้องหมั่นเข้าไปตรวจเยี่ยม เอาใจใส่ดูแล ให้คำแนะนำ และเป็นที่ปรึกษา อย่างสม่ำเสมอเพื่อทราบปัญหาและป้องกันการระบาดของศัตรูพริกได้ในทุกระยะและควรสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอเตือนการระบาดของศัตรูพืช

7.ด้านราคา

หน่วยงานภาครัฐต้องควบคุมราคาปัจจัยการผลิตต่างๆ ให้ตรงตามคุณภาพ ควบคุมราคา มีตลาดกลางจำหน่ายผลผลิตและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลอย่างเคร่งครัด สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกพริกแบบ GAP เพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับพ่อค้าคนกลางใช้เป็นทางเลือกการผลิตที่สามารถพัฒนาให้เป็นพริกอินทรีย์ต่อไปได้

8.ด้านอื่นๆ

ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการแปรรูปผลผลิตพริก เพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การให้ความรู้เรื่อง การควบคุมคุณภาพการผลิต การแปรรูปพริก ความรู้เรื่องตลาดการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการสนับสนุนแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรที่สนใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาแนวทางการจัดการการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดการการผลิตภายใต้ระบบการคุณภาพ GAP พริก รวมทั้งมีปัญาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

การจัดการผลิตพริกของเกษตรกร นำมาเปรียบเทียบกับคำแนะนำตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพริก (GAP) ของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พบว่า ประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติได้มากที่สุด ได้แก่

1.แหล่งปลูกและสภาพพื้นที่ พบว่าเกษตรกรผลิตพริกในสภาพพื้นที่ไม่มีน้ำท่วมขัง ดินร่วนระบายน้ำดี ห่างไกลจากแหล่งมลพิษ มีแหล่งน้ำสะอาด ไม่มีสารปนเปื้อน มีน้ำเพียงพอต่อฤดูกาลผลิต มีเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวก

2.พันธุ์พริก พบว่าเกษตรกรคัดเลือกพันธุ์ที่นิยมปลูก เป็นที่ต้องการของตลาด ให้ผลผลิตสูง และซื้อจากแหล่งที่เชื่อถือได้

3.การปลูก พบว่าเกษตรกรปลูกพริกโดยใช้ต้นกล้าที่มีอายุ 25-30 วัน ที่มีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี ปราศจากโรค มีการไถตากดินไว้ประมาณ 7-14 วัน แล้วไถพรวนอีก 1-2 ครั้ง ยกแปลงให้สูงขึ้น 10 เซนติเมตร ขุดหลุมตามระยะปลูกเล็ก 20 เซนติเมตร ปลูกแถวเดียวระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 100 เซนติเมตร

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ถ้าปลูกแถวคู่ ระยะระหว่างต้น 50 เซนติเมตร ระหว่างแถว 80 เซนติเมตร ระหว่างแถวคู่ 120 เซนติเมตร ปลังปลูกทำร่องระบายน้ำ เพื่อความสะดวกในการดูแลรักษา

4.การดูแลรักษา พบว่าเกษตรกรเลือกใช้สูตรปุ๋ยเคมี และระยะเวลาที่ใส่ สอดคล้องกับคำแนะนำ GAP คือใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 40-50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ครั้งแรกใส่ปุ๋ยรองพื้น หลังใส่ปุ๋ยกลบทันที ใส่ปุ๋ยครั้งที่สอง หลังย้ายต้นกล้า 10-14 วัน นอกจากนี้เกษตรกรเลือกใช้ปุ๋ยคอกและน้ำหมักชีวภาพ และใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นร่วมด้วย เช่น สูตร 46-0-0, 25-7-7 และ 21-0-0 เนื่องจากเกษตรกรปลูกพริกซ้ำในพื้นที่เดิมและขาดการปรับปรุงบำรุงดินอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีสูตรอื่นร่วมด้วย การให้น้ำ เกษตรกรมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีตามความเหมาะสม ไม่ให้น้ำเปียกหรือแฉะมากเกินไป และให้น้ำทันทีหลังจากใส่ปุ๋ยแล้ว มีการคลุมดินเพื่อรักษาความชื้นของดินและลดการระเหยของน้ำด้วยฟางข้าว และสอดคล้องกับการศึกษาของ สมยงค์ บุญลี (2550:บทคัดย่อ) พบว่าโดยภาพรวมเกษตรกรมีการยอมรับเกษตรกรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริก

5.สุขลักษณะและความสะอาด พบว่าเกษตรกรมีการจัดการสุขลักษณะ คือมีการกำจัดวัชพืชโดยวิธีเขตกรรมในแปลงปลูก ขณะที่วัชพืชยังเล็กเพื่อไม่ให้แข่งขันกับพริกหรือเป็นแหล่งเพาะศัตรูพืช หรือคิดไปกับผลผลิตเก็บวัชพืชและเศษพืชโดยเฉพาะที่เป็นโรคไปทำลายนอกแปลง ตรวจสอบกรณีอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้

6.การควบคุมศัตรูพริก พบว่าเกษตรกรเลือกสารเคมีและสารชีวภาพในการป้องกันกำจัดโรค มีการปฏิบัติตามคำแนะนำการใช้สารเคมี ได้สอดคล้องตามคำแนะนำ ของ GAP

7.การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่าเกษตรกรมีการเก็บเกี่ยวสอดคล้องกับคำแนะนำ GAP คือ เก็บเกี่ยวในระยะที่เหมาะสมตามเกณฑ์ ใช้แรงงานที่มีความชำนาญ ภาชนะและวิธีการเก็บต้องสะอาด ผลผลิตที่เก็บได้เอาไว้ที่ร่ม ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารเคมีสลายตัว และผลผลิตเสียหายจากการเก็บเกี่ยวและหลังเก็บเกี่ยวในแปลงไม่เกินร้อยละ 10 มีการคัดแยกผลผลิต มีแผนนำผลผลิตด้อยคุณภาพไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องแนวทางการจัดการการผลิตพริกแบบ GAP ของกลุ่มเกษตรกร ตำบลหัวเรือ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

เกษตรกร

1. เกษตรกรควรมีพัฒนาความรู้การผลิตพริกและการตลาด
2. เกษตรกรควรประสานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ นอกจากการใช้ปุ๋ยหมักชีวภาพ น้ำหมักชีวภาพสมุนไพรได้แมลง ควรลดการใช้สารเคมี มีการนำสารชีวภัณฑ์ เช่น การใช้เชื้อไวรัส เชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อแบคทีเรีย และไส้เดือนฝอย มาใช้ควบคุมโรคและแมลงศัตรูพริก

3. เกษตรกรควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการจัดทำแปลงสาธิต และดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. เกษตรกรควรมีการเตรียมดินให้เหมาะสม การฟื้นฟูสภาพดิน ด้วยการตรวจวิเคราะห์ดิน การใช้ปุ๋ยหรือวัสดุปรับปรุงดินและการปลูกพืชปุ๋ยพืชสด
5. เกษตรกรควรเลือกใช้วิธีการควบคุมวัชพืช โรคและแมลงศัตรูพืชให้เหมาะสม มีการใช้ปุ๋ยเคมีให้ถูกหลักการ
6. เกษตรกรควรมีการปลูกพริกเพื่อลดต้นทุนการผลิตด้วยวิธี การจัดทำบัญชีฟาร์ม
7. เกษตรกรควรมีการสำรวจเชื่อมโยงแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้ได้รับทราบถึงปัญหาและการระบาดของศัตรูพริกในทุกระยะ ควรมีแปลงสาธิตและแปลงพยานการระบาดของศัตรูพริก

เจ้าหน้าที่

1. ถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้ความรู้การปลูกพริก เช่น การให้ความรู้เรื่องการควบคุมคุณภาพการผลิต การแปรรูปพริกเพื่อเพิ่มมูลค่า การตลาด การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์
2. สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตพริก เพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง
3. ติดตามแปลงพริกของเกษตรกรและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

ระดับนโยบาย

1. รัฐต้องควบคุมราคาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ และให้ตรงตามคุณภาพ
2. ควบคุมราคาพริกให้ได้มาตรฐานคุณภาพพริก
3. มีตลาดกลางจำหน่ายผลผลิตและมีเจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลอย่างเคร่งครัด
4. สนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกพริกเพื่อสร้างอำนาจต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาเกษตร. (2549). การผลิตทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) กรุงเทพมหานคร ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการเกษตร. (2551). ระบบการจัดการคุณภาพ : GAP พริก. กรุงเทพมหานคร.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). การผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานและกระบวนการส่งเสริมเอกสารวิชาการ กรุงเทพมหานคร.
- กมล เลิศรัตน์. (2550). การผลิต การแปรรูป และการตลาดพริกและผลิตภัณฑ์พริกในประเทศไทย. วารสารประชาคมวิจัย. ฉบับที่ 73, 10-14 จาก http://resom2006.trf.or.th/display/index.php?id_colum=1936. July 28, 2010.
- วีระ ภาคอุทัย. (2553). คู่มือการจัดห่วงโซ่อุปทานพริกสด. ขอนแก่น: หจก. โรงงานพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- สมยนต์ บุญลี. (2550). การยอมรับเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับการผลิตพริกของเกษตรกรตามโครงการส่งเสริมผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและในมาตรฐานในจังหวัดศรีสะเกษ (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุบลราชธานี. (2550). รายงานข้อมูลการเกษตร. จังหวัดอุบลราชธานี.